

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบข่ายในการนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความสำคัญและความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น
2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
3. วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
4. หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539
5. ข้อมูลจังหวัดขอนแก่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษ

ความสำคัญและความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรประถมศึกษาเป็นหลักสูตรภาคบังคับที่ใช้กันทั่วประเทศ เป็นหลักสูตรใน ลักษณะกว้าง ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจของตนเองน้อย ทำให้นักเรียนรู้จักตนเองและสังคมรอบข้างใกล้ๆ ตัวค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ยังไม่สามารถนำ ความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างเต็มที่ในสภาพการณ์ที่กำลังเป็นอยู่ ดังนั้นใน การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งที่มีความ สำคัญเป็นอย่างยิ่ง มีนักการศึกษาหลายท่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการมีหลักสูตร ท้องถิ่น จึงให้แนวคิดต่างๆ ไว้ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงความจำเป็นและกระบวนการในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและ สมองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้นๆ ดังนั้นหากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมาย

สำหรับใช้ในชุมชนแห่งหนึ่งแห่งใด โดยเฉพาะก็ย่อมจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุด

สำหรับกรมวิชาการ (2536) กล่าวว่า หลักสูตรได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง ของท้องถิ่นในด้านต่างๆ โดยเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนสามารถจะพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นได้ รวมทั้งจะทำให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความรักและผูกพันกับท้องถิ่น

สำหรับจันทิกา ทิมปิเจริญ (2528) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้คือ

1. หลักสูตรจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของท้องถิ่นให้มากที่สุด
2. หลักสูตรที่สมควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข ได้ แสดงความคิดเห็นด้วย

ส่วนใจทิพย์ เรือรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดหมาย เนื้อหาสาระ และกิจกรรมอย่างกว้าง ๆ ทำให้ทักษะการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่วไป ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อมสังคม เศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึงต้องพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้มากที่สุด
2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อทรนกะและการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อปรับสภาพผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิฐานะท้องถิ่นของตน เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคน ครอบครัวและท้องถิ่นของตน

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว เพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นตน ซึ่งจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4. หลักสูตรท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอน มีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตนเกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน และสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ได้จริงในชีวิต อีกทั้งช่วยปลูกฝังให้เกิดความรักและความผูกพันในท้องถิ่นอีกด้วย สำหรับความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งสามารถแบ่งความหมายได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.) หลักสูตรท้องถิ่นตามความหมายในลักษณะของการนำหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ ซึ่งมีนักการศึกษาที่ให้ความหมายในลักษณะนี้ ดังนี้

ระวีวรรณ ศรีครามครัน (2525) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นเป็นการนำหลักสูตรมาพิจารณาเพื่อเลือกและปรับในส่วนที่เป็นสาระสำคัญให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและจัดทำเป็นโครงการเรียนการสอน เพื่อนำไปใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ

สำหรับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นคือ การนำเอาหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนจะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ใช่การเรียนแบบรู้ไว้ใช้ว่า แต่เป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิต

ส่วนอรสา ปราชญ์นคร (2525) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นเป็นการนำหลักสูตรระดับชาติมาใช้โดยการพิจารณาถึงลักษณะของท้องถิ่นเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อนำให้เหมาะสมกับลักษณะพิเศษของแต่ละท้องถิ่นและลักษณะของผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในชีวิตจริง

2.) หลักสูตรท้องถิ่นตามความหมายในลักษณะของการจัดให้กับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง โดยเฉพาะ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

โจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของ ท้องถิ่นนั้นๆ

ส่วนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง เนื้อหา สาระและมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนในท้องถิ่นหนึ่งที่ใดโดยเฉพาะ

นอกจากนี้หน่วยศึกษานิเทศก์ (2536) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง รายละเอียด เนื้อหา สาระ แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน เอกสารความรู้ หนังสือเตรียมประสบการณ์ที่ จัดทำเพิ่มขึ้น ให้สอดคล้องเฉพาะท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราว ของตนเอง ชีวิต เศรษฐกิจ อาชีพ และสังคมอย่างลึกซึ้ง

จากแนวความคิดของนักวิชาการและหน่วยงานราชการข้างต้นนี้ อาจกล่าวโดยสรุปถึง ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นได้ว่า เป็นการนำหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้สอดคล้องและ เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นหรือเป็นการจัดประสบการณ์ให้กับท้องถิ่น ใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำไปใช้ได้จริงในชีวิต

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งอาจดำเนินการโดยหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนระดับต่างๆ ได้แก่ โรงเรียน, กลุ่มโรงเรียน, อำเภอ, จังหวัด, เขตการศึกษา เป็นต้น สำหรับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากแนวคิดของ นักวิชาการส่วนใหญ่ สามารถนำมาใช้ได้ตามความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นทั้งในลักษณะการ ปรับหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพราะนักวิชาการได้เสนอรูปแบบไว้อย่างกว้างๆ ดังเช่นสังข์ อุทรานันท์ (2532) ได้เสนอ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงาน ควรมีจำนวนระหว่าง 5 - 8 คน และควรมีผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอย่างน้อย 1 คน

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพของสังคมและความต้องการของสังคม

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่นทำการกำหนดจุดมุ่งหมายว่าจะทำการพัฒนาโดยการปรับหลักสูตรกลางหรือการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นมาเสริม ควรจะให้บรรลุเป้าหมายอะไรบ้าง

ขั้นที่ 4 ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง จะเห็นว่ามีคุณสมบัติสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และ/หรือ จัดสร้างกระบวนการวิชาขึ้นใหม่ หากเนื้อหา ยังไม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น สามารถสร้างกระบวนการวิชาขึ้นมาเพิ่มเติมใหม่

ขั้นที่ 5 ดำเนินการใช้หลักสูตรตามที่ได้ปรับขย ะไว้

ขั้นที่ 6 ประเมินผลการใช้หลักสูตร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการใช้หลักสูตรจะเป็นข้อมูลสำคัญในการเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรต่อไป

ขั้นที่ 7 ประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นขั้นของการตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้ ว่าสมควรปรับปรุงแก้ไขตรงจุดไหน จึงจะทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อสังคมท้องถิ่นให้มากที่สุด

ใจทิพย์ เรือรัตนพงษ์ (2539) ได้เสนอขั้นตอนเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น

ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานซึ่งมีประมาณ 5 - 8 คน และคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านเนื้อหาวิชา ด้านการสอน ด้านสภาพของท้องถิ่นและด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งบุคคลสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ครูหรือผู้สอน, ผู้บริหารโรงเรียน, ศึกษานิเทศก์, วิทยากรท้องถิ่นและนักวิชาการ

ขั้นที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

คณะทำงาน ต้องดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของท้องถิ่น

2.2 ตำราสภาพและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับพัฒนาการของด้านร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ รวมทั้งสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

2.3 ศึกษาทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บท เกี่ยวกับปรัชญา หลักการ จุดหมาย จุดประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลและอื่นๆ

2.4 วิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน ในด้านต่างๆ เช่น ด้านบุคลากร การบริหาร ความร่วมมือระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่น

ในการกำหนดจุดประสงค์ควรสอดคล้องกับจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา/ กลุ่มประสบการณ์ เขียนด้วยภาษาที่ชัดเจนและกะทัดรัด และเป็นจุดประสงค์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ขั้นที่ 4 การกำหนดเนื้อหา

คณะทำงานควรกำหนดเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับวัย และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน มีความต่อเนื่องกับรายวิชาในชั้นต้น มีความถูกต้องทันสมัย น่าสนใจและเหมาะสมกับคาบเวลา.

ขั้นที่ 5 การกำหนดกิจกรรม

คณะทำงานควรที่จะกำหนดกิจกรรมที่จะจัดให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์แต่ละข้ออย่างละเอียด

ขั้นที่ 6 การกำหนดคาบเวลาเรียน

ในการกำหนดคาบเวลาเรียน มักพิจารณาโครงสร้างของหลักสูตรแม่บทและปริมาณของเนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนเป็นเครื่องกำหนด

ขั้นที่ 7 การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล

ควรกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการวัดและประเมินผลตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ขั้นที่ 8 การจัดทำเอกสารหลักสูตร

หลังจากสร้างหรือจัดทำหลักสูตรแล้ว ควรจะจัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นต้น

ขั้นที่ 9 การตรวจสอบคุณภาพและการทดลองใช้หลักสูตร

ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและวัสดุหลักสูตรต่างๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงข้อบกพร่องก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งตัวกำหนดเป็นแบบอย่างมีขั้นตอนและระบบ

ขั้นที่ 10 การเสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร โดยเขียนตามแบบฟอร์มที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ขั้นที่ 11 การนำหลักสูตรไปใช้ เมื่อหลักสูตรได้รับอนุมัติแล้ว สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้ทันที

ขั้นที่ 12 การประเมินผลหลักสูตร

ในการประเมินผลหลักสูตรจะต้องมีการวางแผนว่าจะประเมินหลักสูตรในส่วนใดบ้าง

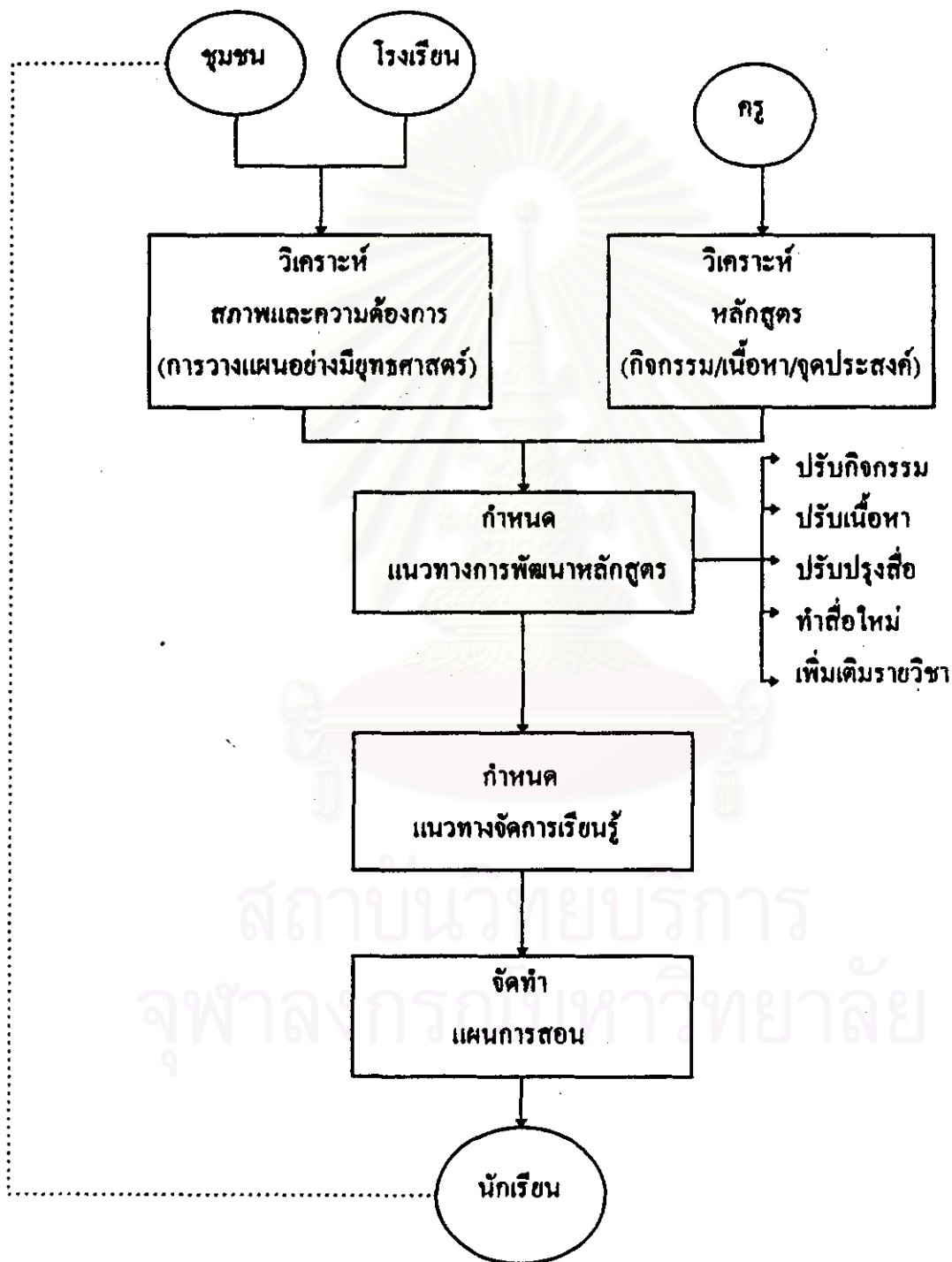
ส่วนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2536) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างกว้างๆ ดังนี้

1. การสำรวจความต้องการของผู้เรียนและสังคม
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การกำหนดเนื้อหาสาระ
4. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน (รวมทั้งการประเมินผล)
5. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้
6. การปรับปรุงหลักสูตร

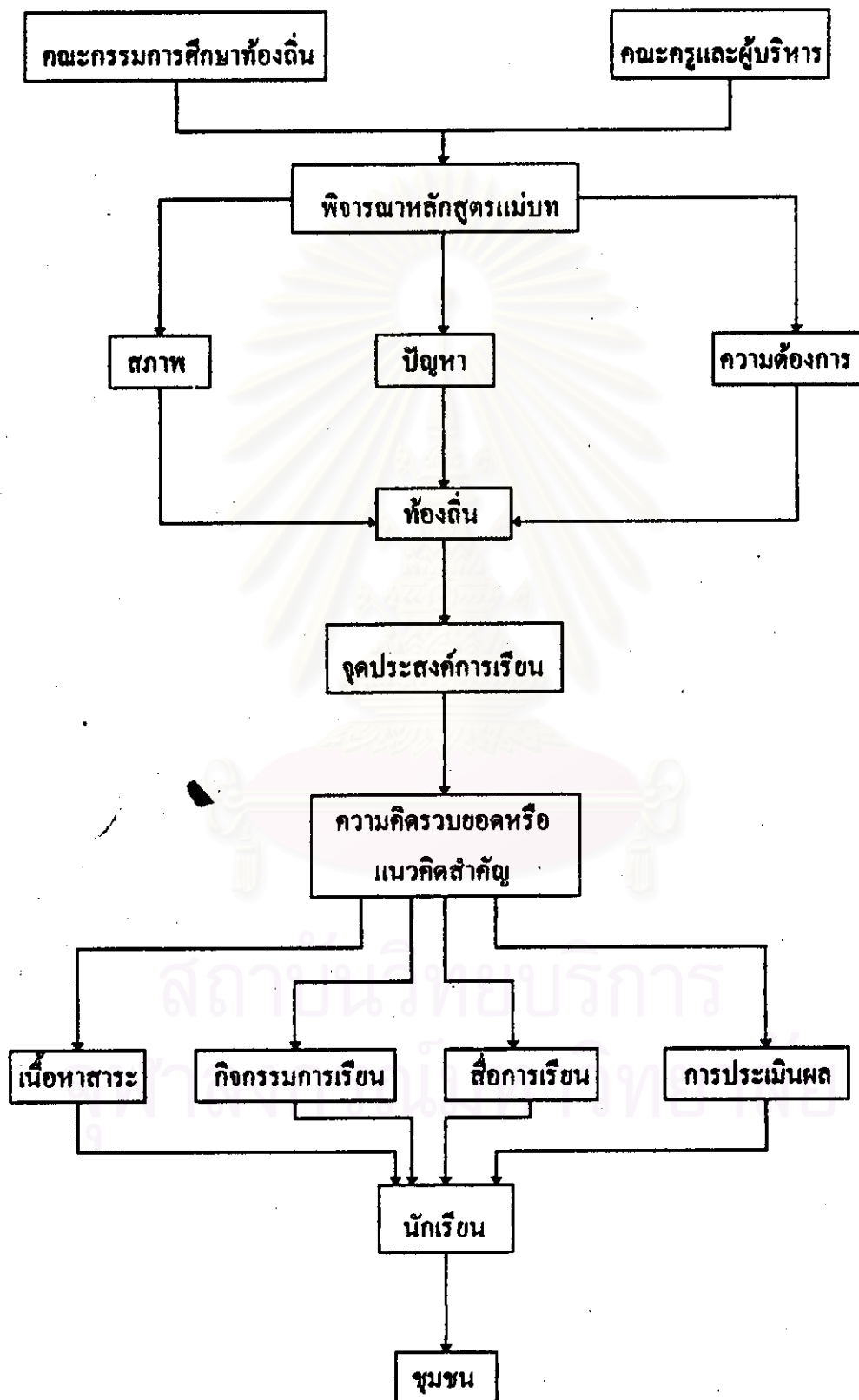
สำหรับกระบวนการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของอรสา ปราชญ์นคร (2525) มีดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เพื่อตรวจหาความต้องการของสังคม (Needs Assessment)
2. ขั้นจัดทำและวางแผนการใช้หลักสูตร เพื่อออกแบบและดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรและให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงหลักสูตร
3. ขั้นดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาและปรับปรุงกระบวนการใช้หลักสูตร
4. ขั้นตรวจสอบผลของการใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ๆ ของกระบวนการเรียนการสอน เพื่อความมีประสิทธิภาพของหลักสูตร

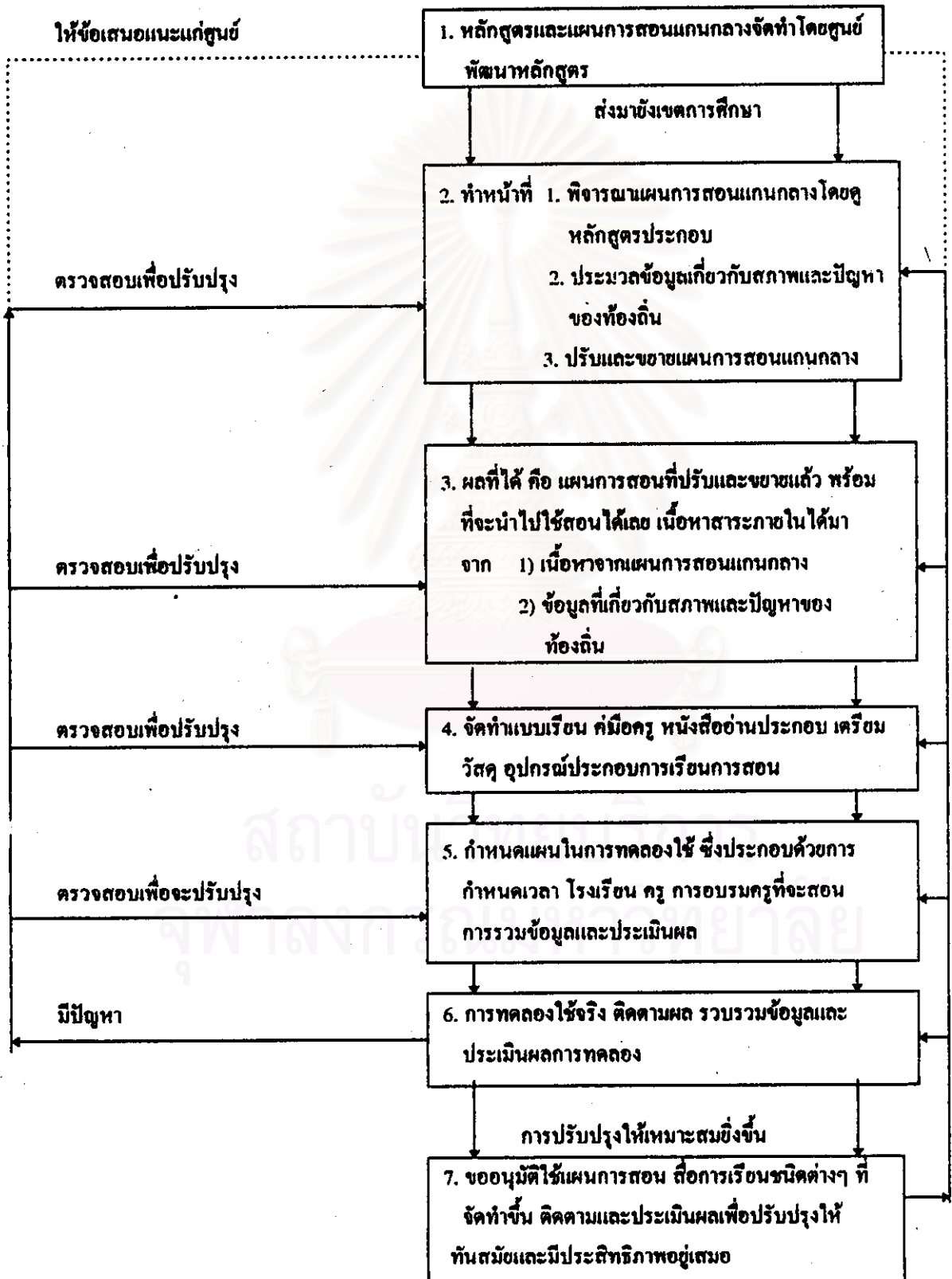
แผนภูมิที่ 1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยกรมวิชาการ (2539)

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยวิชัย วงษ์ใหญ่ (2525)

แผนภูมิที่ 3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยวิชัย ราชบุรีศิริ (2524) ปรับจาก สุมิตร คุณาบุตร

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ มีขั้นตอนซึ่งสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวผู้เรียน สภาพของท้องถิ่น และความต้องการของท้องถิ่น ปัญหาและการดำเนินงาน
2. กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และการวัดผลประเมินผล
3. ทดลองใช้หลักสูตรตามที่ได้พัฒนาขึ้น
4. ประเมินผลเอกสารหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร และการทดลองใช้

หลักสูตร

5. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรจากการประเมินหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรเหมาะสมยิ่งขึ้น

วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษานั้น สามารถทำได้หลายวิธี ดังที่นักการศึกษาและหน่วยงานราชการได้เสนอแนวทางไว้

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2524) และทัศนีย์ สุขเมธี (2535) กล่าวไว้ว่า วิธีการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นสามารถทำได้ ดังนี้

1. **ปรับ** ปรับเนื้อหาสาระหรือมวลประสบการณ์ในหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น
2. **ขยาย** เนื้อหาเรื่องใดที่ท้องถิ่นรู้จักดีแล้ว ควรให้เด็กได้เรียนให้ลึกลงไปอีก
3. **เพิ่ม** เนื้อหาบางเรื่องเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นที่ควรเรียนรู้ แต่คนในท้องถิ่นอื่นไม่จำเป็นต้องเรียนรู้เช่น ภาษาท้องถิ่น ประเพณี อาชีพในท้องถิ่น

สำหรับวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวคิดของจันทิกา ลิ้มปิเจริญ (2528) มีดังนี้

1. ปรับหลักสูตรกลางให้เข้ากับท้องถิ่น โดยการปรับ ขยายทั้งจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น
2. สร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมหลักสูตรกลาง
3. ร่วมกันพิจารณาหลักสูตรกลางเมื่อใช้ไประยะหนึ่ง ปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมให้มากที่สุด

ส่วนสังกัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวถึงวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

1. ปรับหลักสูตรกลางให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น
2. สร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรกลาง

สำหรับกรมวิชาการ (2536) เสนอวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังนี้ คือ

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม สามารถทำได้ทุกกลุ่ม ประสิทธิภาพ โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท
2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหา โดยการลดหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายรายวิชา และต้องไม่ทำให้จุดประสงค์ หัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหา และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป
3. จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม เป็นการพัฒนาหลักสูตรด้วยการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตร
4. ปรับปรุง และ/หรือ เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม
5. จัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริม ประสิทธิภาพ แบบฝึกหัด หรือ เอกสารประกอบการเรียนการสอนอื่น ๆ

นอกจากนี้กองวิจัยทางการศึกษา (2534) ได้เสนอวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งสรุปวิธีการได้ดังนี้

1. เพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาในรายวิชาที่มีอยู่แล้ว
2. กำหนดกิจกรรมเสริม
3. ทำสื่อเสริม
4. พัฒนาเทคนิคและกระบวนการเรียนการสอน
5. จัดทำรายวิชาใหม่ในกลุ่มวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรี

จากแนวคิดของนักการศึกษาและหน่วยงานทางราชการ เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาสามารถดำเนินการได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การปรับหลักสูตรส่วนกลางให้เข้ากับท้องถิ่น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ ขอบข่าย เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนไป ซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้
 - ก. ปรับ รายละเอียดของเนื้อหาสาระ
 - ข. จัดทำคำอธิบาย หรือ รายวิชาเพิ่มเติม
 - ค. ปรับ จัดทำใหม่ และ/หรือ เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม
2. สร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมหลักสูตรกลางซึ่งเป็นหลักสูตรแม่บท

หลักสูตรภาษาอังกฤษ ทุทธศักราช 2539

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ คือ สามารถใช้ภาษาในการเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม (Socio - Cultural Functions) และสามารถสื่อความโดยใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ (Cognitive Linguistic Functions)

โครงสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาและอัตรเวลาเรียน

หลักสูตรภาษาอังกฤษพุทธศักราช 2539 เป็นหลักสูตรที่เน้นระดับความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก (Proficiency - Based Curriculum) เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดแนว จึงได้มีการแบ่งการเรียนการสอนตามระดับการใช้ภาษาของผู้เรียนเป็น 3 ระดับ คือ ภาษาอังกฤษระดับต้น สำหรับผู้เรียนในชั้นประถมศึกษา ภาษาอังกฤษระดับกลาง สำหรับผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และภาษาอังกฤษระดับปลาย สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับต้น เป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับผู้เริ่มเรียนในชั้นประถมศึกษา ซึ่งจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1.1 ระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory Level) ซึ่งได้กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตลอดปีการศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาตามแนวธรรมชาติ ซึ่งเน้นความสามารถด้านการฟัง - พูดเป็นหลัก โดยใช้ภาษาในระดับพื้นฐานง่ายๆ ในการเข้าสู่สังคมและการสื่อความ การเรียนในระดับนี้เป็นการเรียนรู้คำนามที่เกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของ และคำกริยาแสดงอาการเคลื่อนไหวต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้ในระดับต้น

1.2 ระดับอ่านออกเขียนได้ (Literacy Level) ได้กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ตลอดปีการศึกษา เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้ระบบการเขียนและการสะกดคำภาษาอังกฤษที่ฟังและพูดได้แล้วในระดับเตรียมความพร้อม ผู้เรียนได้เริ่มพัฒนาความสามารถในการอ่านและเขียน รวมทั้งฝึกหัดคัดลายมือและเขียนตอบคำถามโดยใช้ภาษาในระดับพื้นฐานในการเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมและการสื่อความได้ถูกต้องตามหลักภาษา การเรียนการสอนในระดับนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้คำนามเกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของและคำกริยาอาการแสดงลักษณะอาการของสิ่งเหล่านี้ โดยขยายวงคำศัพท์เพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม

1.3 ระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น (Beginner Fundamental Level) ประกอบด้วยภาษาอังกฤษหลัก 1 - 4 กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ตลอดปีการศึกษา เป็นการเริ่มเรียนภาษาอังกฤษหลัก 1 - 4 (Fundamental English 1 - 4) เพื่อเตรียมให้มีความสามารถในการใช้ภาษาในระดับมาตรฐานขั้นพื้นฐาน และเพียงพอที่จะศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาได้ โดยมีการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน พัฒนาความสามารถในการสื่อสารตามสถานการณ์จริง เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้น โดยขยายวงคำศัพท์กว้างออกไปจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และขยายวงคำศัพท์เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายเป็นนามธรรม

2. ระดับกลางหรือภาษาอังกฤษมาตรฐานพื้นฐานตอนกลาง เป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นการเรียนภาษาอังกฤษหลัก 5 - 10 ต่อเนื่องจากระดับประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจภาษาอังกฤษและวัฒนธรรมที่สอดคล้องอยู่ในเนื้อหา ในระดับนี้มีโครงสร้างประโยคที่ซับซ้อนกว่าระดับต้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

3. ระดับปลายหรือภาษาอังกฤษมาตรฐานพื้นฐานตอนปลาย สำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมปลาย ซึ่งเป็นการเรียนภาษาอังกฤษหลัก 11 - 16 ต่อเนื่องจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเพิ่มระดับความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งในโครงสร้างประโยค เนื้อหาและรูปแบบของภาษา

ในการกำหนดอัตราเวลาเรียนภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ได้กำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 6 คาบ (120 นาที) ต่อสัปดาห์ และควรให้เรียนทีละน้อยแต่กระจายไปตลอดสัปดาห์ สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 นั้น กำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 15 คาบ (300 นาที) ต่อสัปดาห์ และควรให้เรียนทุกวัน

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษาและอัตราเวลาเรียน

ระดับเตรียมความพร้อม		ระดับอ่านออกเขียนได้		อังกฤษหลัก 1 - 4	
ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
6 คาบ/สัปดาห์ เริ่มภาคเรียนที่ 2 120คาบ/ปี	6 คาบ/สัปดาห์ 240คาบ/ปี	6 คาบ/สัปดาห์ 240คาบ/ปี	6 คาบ/สัปดาห์ 240คาบ/ปี	15 คาบ/สัปดาห์ 600คาบ/ปี	15 คาบ/สัปดาห์ 600คาบ/ปี

หมายเหตุ 1 คาบ = 20 นาที

(หลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2539 : 10)

จุดประสงค์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษหลัก 1 - 4

1. เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยการฟัง พูด อ่านและเขียนอย่างถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสมกับระดับภาษาที่เรียน
2. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐานที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์การใช้ภาษา
3. เพื่อให้สามารถพูด ฟังและสนทนาเป็นภาษาอังกฤษ อ่านออกเสียง และอ่านจับใจความได้
4. เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยการเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ด้วยการเขียนข้อความและคำพูดต่าง ๆ ได้ด้วยอักษรตัวพิมพ์และอักษรตัวเขียน สะกดคำถูกต้องและใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง
5. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม โดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ พจนานุกรมและสื่ออื่น ๆ
6. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมในบริบทภาษาที่สื่อสาร
7. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษและมีนิสัยรักการอ่าน

แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารควบคู่กัน 2 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมและความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้กิจกรรมที่มีความหมายและหลากหลาย ซึ่งฝึกการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์จริง อีกทั้งจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการสื่อสาร

ด้วยการฟังและการพูดในระดับเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมการฝึกฝนการสื่อสารด้วยการอ่าน การเขียน และการสะกดคำในระดับอ่านออกเขียนได้ รวมถึงการฝึกฝนการส่งสารและรับสารด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในการเรียนภาษาอังกฤษระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น

เนื้อหาทางภาษา

1. โครงสร้างทางไวยากรณ์

ไวยากรณ์ที่เรียนเป็นประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ การทักทาย กล่าวลา การแนะนำตนเองและผู้อื่น การกล่าวขอบคุณ ขอโทษ พูดแทรกอย่างสุภาพ การขออนุญาต การขอร้องหรือออกคำสั่งให้ปฏิบัติตาม ประโยคคำสั่ง ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม และประโยคคำตอบในวงคำศัพท์ที่กำหนดให้ในแต่ละระดับความสามารถ

2. คำศัพท์

คำไวยากรณ์ที่ปรากฏในโครงสร้างไวยากรณ์ในระดับนี้ เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใกล้ตัว วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนซึ่งเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สถานที่ ทิศทาง วัน เดือน ปี ดุลกาล ฯลฯ เป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา กริยาช่วย คำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน ในวงคำศัพท์ประมาณ 940 - 1050 คำ นอกเหนือไปจากวงคำศัพท์เดิม ซึ่งผู้เรียนเคยเรียนมาแล้วในชั้นป. 3 - 4 ประมาณ 360 - 450 คำ รวมคำศัพท์ที่สะสมในระดับต้นทั้งสิ้น 1,300 - 1,500 คำ

สำหรับคำศัพท์ที่เรียนในระดับต้นนี้สามารถจำแนกได้เป็นกลุ่มคำศัพท์ 12 หมวดใหญ่ ๆ ดังนี้

1. คำนาม (Noun)
2. คำคุณศัพท์ (Adjective)
3. กริยาวิเศษณ์ (Adverb)
4. กริยา (Action Verb)
5. กริยาช่วย (Helping Verb)
6. คำสรรพนาม (Pronoun)
7. คำแสดงความเป็นเจ้าของ (Possessive)
8. คำสันธาน (Connector)
9. คำบุพบท (Preposition)

10 คำแสดงการถาม (Question Words)

11. การเปรียบเทียบ (Comparison)

12. อื่น ๆ เช่น ชื่อวิชา หน่วยวัดความสูงและน้ำหนัก

การวัดและประเมินผลภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

กระบวนการวัดและประเมินผลเน้นการวัดความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษทั้งในด้านการใช้ภาษาเพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม และการใช้ภาษาเพื่อสื่อความได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษา และเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ ซึ่งวัดทั้งความสามารถในการสื่อสารและความรู้ทางภาษา ผลของการวัดและประเมินผลจะนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สำหรับระดับเตรียมความพร้อม การวัดและประเมินผลเน้นการประเมินพฤติกรรม การเรียนของผู้เรียนจากการเข้าร่วมกิจกรรมและความสามารถในการฟังและการพูด ในระดับการอ่านออกเขียนได้นั้นวัดและประเมินจากความสามารถในการใช้ภาษาในด้านความเข้าใจ การฟัง พูด อ่าน เขียน และ การสะกดคำ ส่วนระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น วัดความสามารถในการใช้ภาษา โดยประเมินให้ครบถ้วนทั้ง 3 ลักษณะ คือ ประเมินผลก่อนการเรียน ประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินผลภายหลังเรียน ประเมินทั้งภาคปฏิบัติ ภาคความรู้ และเจตคติ โดยใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว นอกเหนือจากหนังสือเรียน แบบฝึกหัด คู่มือครู และแถบบันทึกเสียงประกอบบทเรียนแล้ว สื่อภาษาอังกฤษที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน (Authentic Materials) เช่น หนังสือพิมพ์ แบบฟอร์มต่างๆ จดหมาย แผ่นภาพ ป้ายโฆษณา และอื่นๆ ก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เช่นกัน นอกจากนี้สื่อของจริงที่พบเห็นรอบๆ ตัว ทั้งในและนอกห้องเรียนก็สามารถนำมาใช้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาได้เป็นอย่างดี แต่หากโรงเรียนมีความพร้อมก็อาจพิจารณาใช้สื่อที่เป็นเทคโนโลยีทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษา วิดีทัศน์ และอื่นๆ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้หรือสร้างขึ้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอน สภาพห้องเรียน ระดับและพื้นฐานทางภาษาของผู้เรียน

แนวการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

1. การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้อย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง ซึ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กิจกรรมทางภาษาเป็นหัวใจในการสอน เน้นกิจกรรมของนักเรียนมากกว่ากิจกรรมของครู ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนภาษาเพื่อการสื่อความหมายตามสถานการณ์ต่างๆ ฝึกใช้ความคิด สติปัญญา ความกล้าในการใช้ภาษา ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนมีความกล้าทางภาษามากขึ้น อีกทั้งมีการเน้นการสอนภาษาอังกฤษให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ มิได้มุ่งเนื้อหาวิชาและทักษะทางภาษาอังกฤษแต่เพียงอย่างเดียว (พิตรวัธย์ โกวิทวาทิ, 2537)

แนวคิดพื้นฐาน

จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาต่างประเทศหลายคนได้เสนอองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารไว้ ซึ่งการสอนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้นั้น ควรจะต้องสอนสิ่งต่อไปนี้ (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2537) คือ

1. ความรู้ความสามารถด้านภาษาศาสตร์หรือไวยากรณ์ (Linguistic or Grammatical Competence) อันได้แก่ การใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยมีองค์ประกอบของภาษา คือ เสียง คำศัพท์ โครงสร้างเป็นแกนในการสื่อความหมาย
2. ความสามารถทางภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistic Competence) ได้แก่ ความสามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบปฏิบัติของสังคม โดยสามารถเลือกใช้ภาษาให้เหมาะกับบุคคล และสถานการณ์ต่างๆ ได้
3. ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ (Discourse Competence) คือมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ระเบียบวิธีของความสัมพันธ์ระหว่างประโยค โดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์และความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาให้เข้ากันได้อย่างถูกต้อง
4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Pragmatic Competence or Strategic Competence) คือ มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ รวมถึงการใช้กริยาท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียง ประกอบในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นการแสดงออกทั้งในทางคำพูด (Verbal) และไม่ใช่คำพูด (Non - Verbal)

แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวความคิดของ Morrow (1981) อ้างถึงในอรุณี วิริยะจิตรรา, 2532 มีดังนี้

1. ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ว่าผู้เรียนเรียนภาษาไปเพื่ออะไร

2. เน้นความเข้าใจเรื่องทั้งหมดมากกว่าความสามารถในการแยกวิเคราะห์รายละเอียด โดยสอนให้ผู้เรียนใช้วิธีอ่านข้าม ฝึกเดาความหมายของคำศัพท์และการคาดการณ์ล่วงหน้า

3. เน้นกระบวนการในการเรียนรู้เท่ากับรูปแบบของภาษา โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกที่จะสื่อความหมายด้วยวิธีการของตน

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่ใช้ภาษามากที่สุด

5. เน้นความคล่องและความเหมาะสมในการใช้ภาษา ไม่ถือว่าข้อผิดพลาดเป็นสิ่งที่จะต้องแก้ไขเสมอ

สำหรับข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ตามแนวคิดของ ควงเคเกิน แสงชัย (2531) และตุมิครา อังวัฒนกุล (2537) มีดังนี้

ข้อดีของวิธีสอนแบบ Communicative Approach

1. สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนภาษา คือ มุ่งให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

2. เน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษา ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนภาษาที่สื่อความหมายและมีความกล้าในการใช้ภาษา ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการใช้ภาษา

3. ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงานรวมกลุ่มบนคูและบนกลุ่ม รุกช่วยเหลือนอกวง และกัน มีวินัยและความรับผิดชอบ

4. ผู้เรียนลดความเบื่อหน่ายเพราะมีกิจกรรมที่หลากหลาย

ส่วนข้อจำกัดของวิธีสอนแบบ Communicative Approach

1. เป็นวิธีสอนที่เน้นความสามารถในการสื่อสารมากกว่าความรู้ความสามารถในรูปแบบของภาษา

2. วิธีการสอนนี้ต้องการผู้สอนที่มีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรม การสร้างสถานการณ์ในห้องเรียนให้เหมือนจริง เป็นต้น

2. การจัดการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language)

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) เป็นแนวการสอนภาษาที่ส่งเสริมธรรมชาติการเรียนรู้ทางภาษาของเด็ก ซึ่งมีทฤษฎีพื้นฐานมาจากทฤษฎีว่าด้วยธรรมชาติของภาษา และทฤษฎีว่าด้วยธรรมชาติของการเรียนอ่าน เขียนในระบบภาษา (บุษบง ดันติวงศ์, 2538)

การสอนภาษาตามแนวคิดของสตรีกแลนค์ และมอร์โรว์ (Strickland and Morrow, 1990) ได้กล่าวไว้มีดังนี้

- 1) เด็กสามารถอ่านและเขียนอย่างมีความหมายโดยการใช้ประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องก่อนแนะนำความคิดใหม่
- 2) เด็กเริ่มอ่านและเขียนอย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อเด็กได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีภาษาเขียน เช่น ตลาก ป้ายคำแนะนำต่างๆ ฯลฯ และเห็นแบบอย่างการอ่านและการเขียนของผู้ใหญ่
- 3) เด็กเรียนรู้การอ่านได้ดีที่สุด เมื่อพบว่าการอ่านมีประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเด็กเอง
- 4) เด็กสามารถใช้รูปแบบภาษาเขียนที่สมบูรณ์ เมื่อเด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาในสถานการณ์ที่หลากหลาย และได้ฟังการอ่านโคลงกลอน คำคล้องจอง นิทาน ฯลฯ

หลักการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (ฮารี สัมหลวี, 2535) มีดังนี้

- 1) การสอนภาษาต้องสร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ ชิมจับเรื่องราวในหนังสือ โดยครูอ่านหนังสือให้ฟังทุกวัน และสนทนาพูดคุยกับเด็ก ให้เด็กเล่าเรื่องโดยการพูดและการเขียน การวาดหรือการแสดง
- 2) การสอนภาษาต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล สอนตามระดับความสามารถที่แตกต่างกัน เด็กเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ครูในการเตรียมและวางแผนในการสอน
- 3) การสอนภาษาต้องส่งเสริมให้เด็กสนใจและรักที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกเรื่องหรือหนังสือที่สนใจ
- 4) การสอนภาษาต้องให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาในความมุ่งหมายที่ต่างๆ กัน เช่น จดหมาย หนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ ฉลากยา ฯลฯ
- 5) การสอนภาษาต้องเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู การปฏิสัมพันธ์นี้เป็นในทางสนับสนุนให้กำลังใจและช่วยเหลือส่งเสริมกัน
- 6) การสอนภาษาควรให้เด็กมีความมั่นใจกล้าเสี่ยงที่จะพูด อ่าน และเขียน โดยไม่กลัวผิด

การจัดการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสื่อความหมายเป็นสำคัญ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรหรือ

ไวชากรณก่อน แต่สามารถสื่อความหมายโดยการอ่านเขียนได้เช่นกัน หน้าที่หลักของครูที่สอนตามแนวนี้คือ แนะนำให้ผู้เรียนเข้าใจการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เขาประสบในชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนหัดอ่านเขียนจากภาษาที่เขาเห็นอยู่รอบตัว โดยจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เชิญชวนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์นั้นและสนับสนุนให้เขาสื่อสารแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น เช่น ครูและ นักเรียนช่วยกันคิดข้อความที่นักเรียนได้ใช้ในชีวิตประจำวันและเขียนติดไว้ในห้อง เป็นต้น ครูควรระวังเป็นอย่างยิ่งที่จะไม่ตัดสินใจแทนเด็กเพียงเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดในการอ่านเขียนของเด็ก ซึ่งอุปสรรคที่เกิดขึ้นมักเป็นเรื่องความเขินในการสอนของครูซึ่งไม่มั่นใจว่าถ้าตนเองไม่สอนพยัญชนะหรือคำโดยตรงแล้ว เด็กจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ (บุษบง คันติวงศ์, 2538)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จากแนวคิดของกรมวิชาการ (2539) หมายถึง การสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ดังนี้

- 1.1 แสวงหาข้อมูล
- 1.2 ศึกษาทำความเข้าใจ
- 1.3 คิดวิเคราะห์
- 1.4 ตีความ
- 1.5 แปลความ
- 1.6 สร้างความหมายแก่ตนเอง
- 1.7 ตั้งเคราะห์ข้อมูล
- 1.8 สรุปข้อความรู้

2. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด

(Participation)

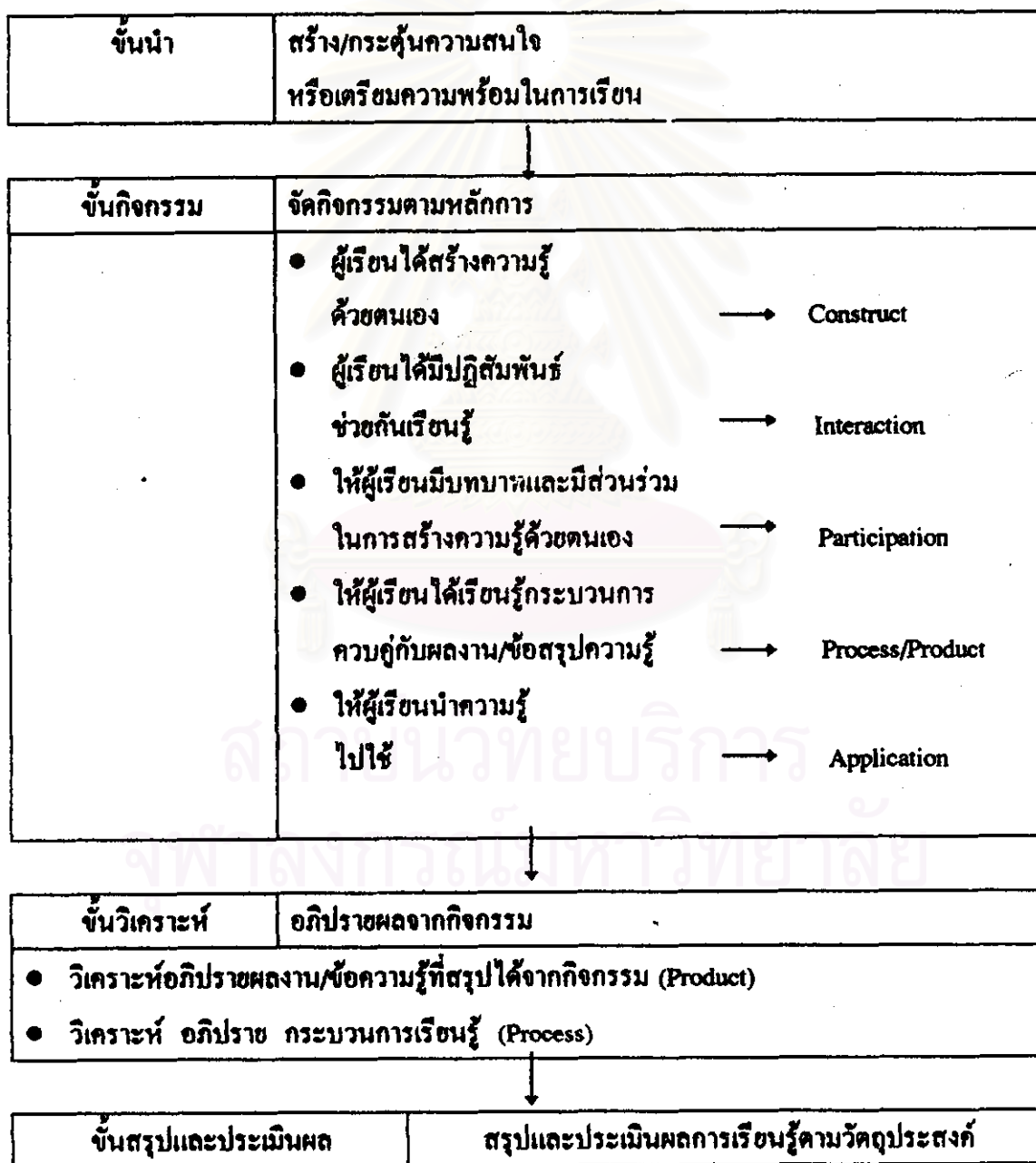
3. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

(Interaction)

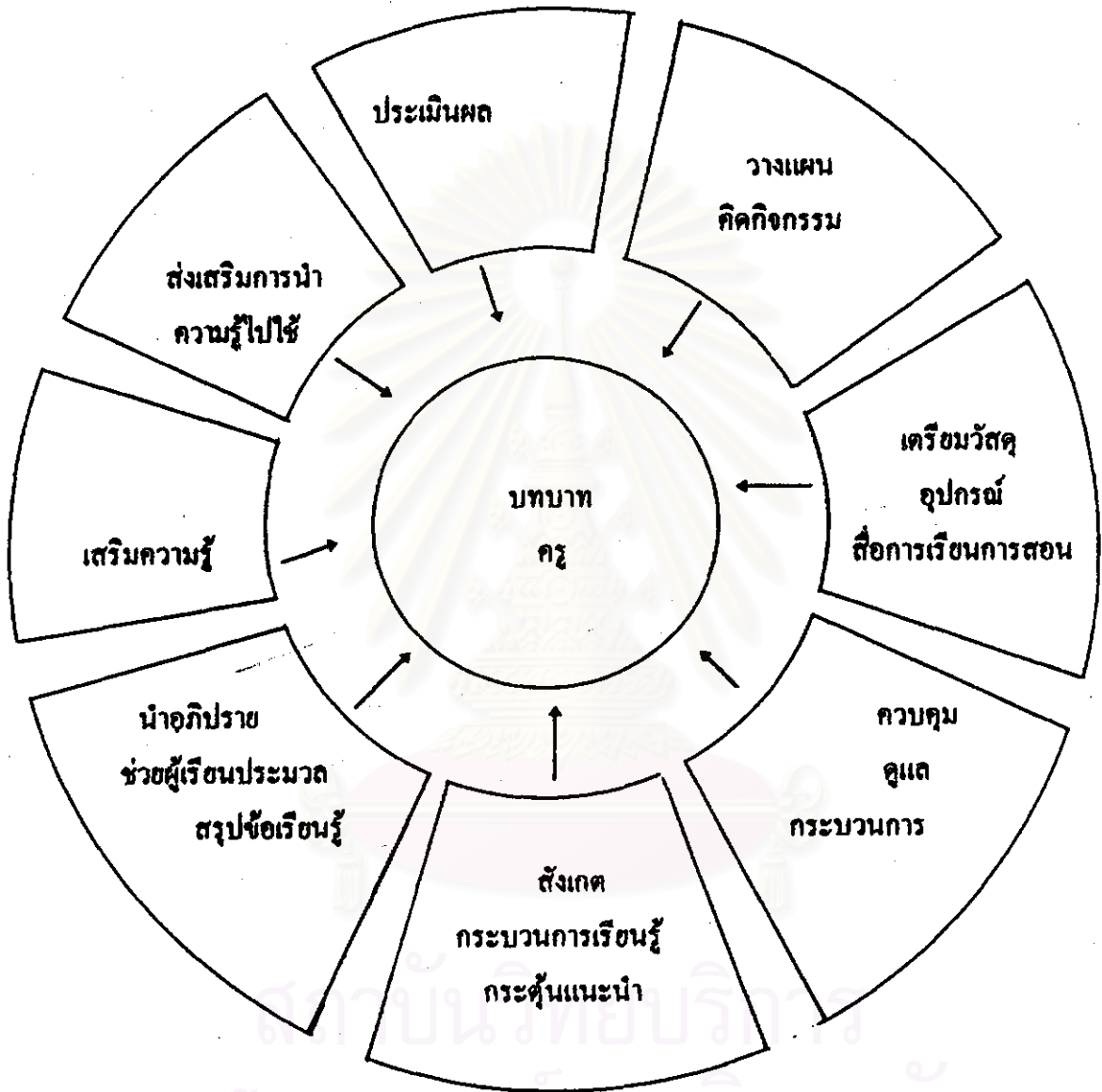
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” ควบคู่ไปกับ “ผลงาน / ข้อความที่สรุปได้” (Process / Product)

5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

ตารางที่ 2 ขั้นตอน / กระบวนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
(อำนาจ เลขชัยศรี, 2539)

แผนภูมิที่ 4 แสดงบทบาทของครูในการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
(อำนาจ เคาชัยศรี, 2539)

ข้อมูลจังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลจังหวัดขอนแก่นด้านสังคมและการศึกษา อ้างอิงจาก สำนักงานจังหวัดขอนแก่น (2539) ดังนี้

ข้อมูลด้านสังคม

จังหวัดขอนแก่นตั้งอยู่ใจกลางที่ราบสูง ซึ่งอยู่ในเขตอีสานเหนือ เป็นเมืองใหญ่ใจกลางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2331 (จุลศักราช 1150) ตรงกับ ร.ศ. 7 โดยพระยาเมืองแพนพาราษฎร์ไพร่พลประมาณ 330 คน แยกออกจากเมืองสุวรรณภูมิไปก่อตั้งที่ฝั่งบึงบอน เป็นเมืองขอนแก่น ณ บ้านคอนพะขอม (เมืองเพี้ยคือ ตำบลเมืองเพี้ย อำเภอบ้านไผ่) รัชกาลที่ 1 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาเมืองแพน (เพี้ยเมืองแพน) เป็น พระนครศรีบริรักษ์ เจ้าเมืองขอนแก่นคนแรก ในปัจจุบันจังหวัดขอนแก่น มีเนื้อที่ประมาณ 10,886 ตารางกิโลเมตร หรือ 6.8 ล้านไร่ แบ่งการปกครองเป็น 20 อำเภอ และ 5 กิ่งอำเภอ

จังหวัดขอนแก่นอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 445 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่น ดังนี้

ทิศเหนือ ติดจังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู และเลย

ทิศตะวันออก ติดจังหวัดกาฬสินธุ์และมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดจังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดจังหวัดเพชรบูรณ์ และชัยภูมิ

คำขวัญของจังหวัดขอนแก่น : พระธาตุขามแก่น เสียงแคนดอกคูน ศูนย์รวมผ้าไหม ร่วมใจผูกเสี่ยว เที่ยวขอนแก่นนครใหญ่ ไดโนเสาร์สิรินธรเน่ หริออุทยานภูพาน

ข้อมูลด้านการศึกษา

การศึกษาในจังหวัดขอนแก่นมีการจัดบริการด้านการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาพิเศษ และมีมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นศูนย์กลางการศึกษาในการวิจัยและพัฒนาทางการเกษตร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรมและการสาธารณสุข สามารถสนับสนุนการพัฒนาในจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดใกล้เคียงได้แทบทุกด้าน นอกจากนี้ยังมีสถาบันเทคโนโลยี และวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทั้งของรัฐบาลและเอกชน รวมถึงสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นแหล่งฝึกอบรมแรงงานฝีมือทางด้านเทคโนโลยี และการจัดการ

ปัญหาในการดำเนินการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2539 อ้างอิงจากแผนงานและงบประมาณ, 2541

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าเป้าหมายในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ)
2. ระดับความรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ยังพัฒนาไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ เนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมีปัญหาทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของคนในสังคม แต่นักเรียนไม่สามารถพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดสพข. มีคุณภาพแต่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง

สาเหตุของปัญหา

1. แหล่งค้นคว้าทางวิชาการ มีไม่เพียงพอ
2. ภารกิจในการสอนของครูและงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย มีมากเกินไป
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ยังไม่สามารถนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และผลการศึกษาวิจัยมาใช้ได้อย่างจริงจัง
4. นักเรียนขาดการวิเคราะห์และชี้แนะที่ถูกต้อง ในการรับความเจริญของอารยธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามากับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี
5. ยังไม่มีการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น และมาตรฐานหลักสูตรไม่สอดคล้องกับผู้เรียนสังคมและตลาดแรงงาน
6. ยังไม่มีการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่และความต้องการของท้องถิ่นมาสร้างเป็นหลักสูตรอย่างแท้จริง

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในจังหวัดขอนแก่น

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2539 ต่ำกว่าเป้าหมายที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นกำหนดไว้
2. ด้านครูผู้สอน ส่วนมากไม่มีคุณวุฒิและคุณสมบัติที่จะสอนภาษาอังกฤษได้ดี
3. ด้านสื่อการสอน
 - 3.1 ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ใช้สื่อการสอน เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดทำหรือ

จัดซื้อสื่อ

3.2 ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของสื่อการสอน

3.3 ครูผู้สอนมีความสะดวกสบายจากการสอน โดยไม่ต้องใช้สื่อ

4. คำนึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ครูผู้สอนไม่ค่อยใช้กิจกรรมประกอบการสอนภาษาอังกฤษในห้องเรียนมากนัก (สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร, 2537)

ข้อมูลที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

1. ขอนแก่นได้รับการกำหนดให้เป็นศูนย์กลางการฟื้นฟูบูรณะกลุ่มอินโดจีน ซึ่งจะทำให้ได้รับการสนับสนุนบริการพื้นฐานจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เกิดโอกาสในการขยายตัวทางอุตสาหกรรมและการลงทุนทางด้านอื่นตามมา จะทำให้ขอนแก่นเป็นเมืองที่นักธุรกิจจากส่วนกลางและต่างประเทศให้ความสนใจมากขึ้น

2. ความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครขอนแก่นกับเทศบาลเมืองหนองหานหนึ่งของมณฑลกวางตี ประเทศจีน ที่จะให้เมืองขอนแก่นและเมืองหนองหานหนึ่งเป็นเมืองคู่แฝด และความสัมพันธ์ระหว่างเมืองขอนแก่นกับแขวงจำปาศักดิ์และสะหวันเขต เป็นก้าวสำคัญที่จะเอื้อประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนในพื้นที่

3. การขยายตัวทางเศรษฐกิจ จะทำให้จำนวนผู้เดินทางเข้ามาปฏิบัติการกิจในขอนแก่นเพิ่มมากขึ้น กลุ่มอาชีพหลากหลายขึ้น ทั้งที่เป็นนักวิชาการ นักธุรกิจ นักบริหาร และนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งล้วนต้องการการพักผ่อนหย่อนใจและคลายความตึงเครียดจากหน้าที่การงาน (สำนักงานจังหวัดขอนแก่น, 2539)

ความเป็นอยู่ทั่วไปของชาวขอนแก่น

การแต่งกาย

ผู้หญิงมักนุ่งผ้าจีนหรือผ้าดุง ซึ่งทอจากผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม แต่ถ้าใส่ไปวัดหรืองานสำคัญต่างๆ มักจะนุ่งผ้าจีนไหมหรือผ้าไหมมัดหมี่ ตามปกติผู้หญิงมักจะทอผ้าเพื่อใช้เอง โดยเฉพาะผ้าไหมและผ้ามัดหมี่ ซึ่งการทำผ้าไหมมัดหมี่นั้นเป็นการนำเส้นไหมมามัดเป็นลวดลายต่างๆ แล้วนำไปย้อมสี สีจะติดเฉพาะตรงที่ไม่ได้มัด เมื่อย้อมแล้วอาจจะต้องนำมามัดและย้อมอีกซ้ำไปซ้ำมาหลายครั้ง แล้วแต่ความยากง่ายของลวดลายและจำนวนสีที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้า นอกจากนี้มีการทำผ้าซิด ซึ่งเป็นผ้าทอขกดอกโดยใช้ไม้แผ่นแบนบางปากโค้งให้ปลายหนึ่งแหลมเป็นเครื่องมือสำหรับสะกิดเส้นเครือหรือเส้นอื่น เพื่อเก็บยกขึ้นตามลักษณะลวดลายที่ต้องการใน

แต่ละแถว แต่ละลาย ส่วนผู้ชายมักใช้ผ้าขาวม้า ซึ่งเป็นผ้าอเนกประสงค์ลายหมากรุกสามารถนุ่งเป็นกางเกง นุ่งอาบน้ำ ใช้โปกศิระ คาคเวย ใช้เป็นผ้าเช็ดตัว หรือใช้ผูกเปลให้เด็กนอนได้ มักทำมาจากผ้าฝ้าย นอกจากนี้ผู้ชายยังนิยมนุ่งโสร่ง โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ซึ่งโสร่งมักทำจากผ้าฝ้าย ผ้าไหมหรือผ้าไหม โสร่งมีลักษณะเหมือนผ้าซิ่น จะเป็นลายตารางขนาดใหญ่ (ศิริ ผาสุก, 2536)

อาหาร

อาหารของชาวอีสานทั่วๆ ไป มักจะมีรสจัด แต่ไม่นิยมใส่เครื่องเทศมากนัก ชาวอีสานรู้จักวิธีการดองอาหารมานาน โดยเฉพาะปลาที่มีการนำมาหมักเก็บไว้รับประทาน ซึ่งรู้จักกันดีคือ ปลาร้า ในจังหวัดขอนแก่นมีหมู่บ้านที่ทำปลาร้าที่ใหญ่ที่สุดในประเทศที่บ้านท่าปลา อำเภออุบลรัตน์ โดยนำปลาที่หามาได้จากเขื่อนอุบลรัตน์มาทำปลาร้าและปลาตากแห้ง ปลาร้าเป็นของคู่ครัวของชาวอีสาน เพราะอาหารพื้นบ้านแทบทุกชนิดมักจะใส่ปลาร้าเป็นเครื่องปรุงเสมอ มีการหมักปลาอีกวิธีหนึ่งคือการนำปลาที่ชำแหละและล้างสะอาดแล้วมาตากกับเกลือ เอาข้าวเหนียวป่นเข้าไปเพื่อทำให้เกิดเชื้อทำให้เปรี้ยว หมักไว้ 2 - 3 วันจะมีรสเปรี้ยว ชาวอีสานเรียกอาหารชนิดนี้ว่า เรียกว่า ปลาต้ม นอกจากอาหารประเภทปลาแล้ว ชาวอีสานยังนิยมรับประทานพวกสัตว์ต่างๆ เช่น วัว กบ อึ่ง เขียด ลูกกบ แมลงต่างๆ โดยนำมาประกอบอาหารในลักษณะต่างๆ เช่น อ่อม เป็นชื่อแกงชนิดหนึ่งที่ใส่น้ำเพียงเล็กน้อย เวลารับประทานใช้ข้าวเหนียวจ้ำ (จิ้ม) แจ่วป่น เป็นอาหารประเภทน้ำพริก รับประทานกับผักสดหรือผักหนึ่ง หมก เป็นการนำอาหารที่ปรุงแล้วห่อด้วยใบตอง นำไปวางไว้ในเตาหรือบนขี้เถ้าที่มีไฟอ่อนๆ เป็นต้น นอกจากนี้อาหารที่ขึ้นชื่อของชาวอีสานที่คนภาคอื่นนิยมรับประทาน เช่น ส้มตำ ลาบ น้ำตก และจุบหน่อไม้ เป็นต้น (ก่อ สวัสดิพาณิชย์, 2534; นกขม้น, 2541)

อาชีพที่สำคัญ

ชาวขอนแก่นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักโดยอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติและคลองชลประทาน แต่เมื่อว่างจากการทำนามักจะมีการทำอาชีพเสริม เช่น ช่างสาน (กระด้ง, กระตืบ, ตะกร้า, ตุ่ม, ไช ฯลฯ) ช่างฉักทอ (เสื่อ, ผ้า, แห, อวน, สวิง) ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใช้ฝีมือในการทำ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษนอกเหนือจากการได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งของเหล่านี้ ซึ่งถือเป็นการสร้างงานในชนบทได้อีกทาง นอกจากนี้คนในชนบทมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ การประมง ปั่นหม้อ การรับจ้างทั่วไป เช่น ดึงสามล้อ รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นต้น

เครื่องดนตรีพื้นบ้าน

พิณ เป็นเครื่องคืดมีลักษณะคล้ายกีตาร์แต่เล็กกว่า มีสายตั้งแต่ 2 - 4 สาย แต่ที่นิยมเล่นเป็นพิณ 3 สาย ทำจากไม้เนื้อแข็ง ใช้ลั่นเคียวหรือเล่นร่วมกับวงแคนหรือวงโปงลาง

โปงลาง เป็นเครื่องดี มีลักษณะคล้ายระนาด ทำมาจากไม้ระนาดหินและไม้พะยุงทำเป็นท่อนกลมมี 12 - 14 ท่อน ร้อยต่อกันด้วยเชือกเป็นเส้น แต่ละท่อนมีความยาวลดหลั่นกันจากใหญ่ลงมาเล็ก โปงลางมี 2 ประเภทคือ มี 5 เสียง คือ โด เร มี ซอตและลา และมีเสียง 7 เสียง

โหวด เป็นเครื่องเป่าไม่มีลิ้น ทำมาจากไม้ไผ่ตัดเป็นหลอด หลอดสั้นยาวตามต้องการมีจำนวน 6 - 9 ลำ อาจเรียงกันเป็นวงกลมติดกับแกนหรือเป็นแผงก็ได้

แคน เป็นเครื่องเป่า ทำด้วยไม้ซางหรือไม้กุ่มแกนขนาดต่างๆ นำมาถัดับต่อกันเป็น 2 แถว แถวละ 6 - 8 ลำ มีลิ้นเป็นโลหะทองแดงและเงิน แคนมีตั้งแต่ 6 คู่ ถึง 9 คู่ เล่นโดยการเป่าซึ่งมีเสียงครบทั้ง 7 เสียง (กณาวีจก โดตะบุตร, 2523 ; ก่อ สวัสดิทาณิษฐ์, 2534)

สถานที่สำคัญ

1. พระธาตุขามแก่น

ตั้งอยู่ในวัดเจติยภูมิ ตำบลบ้านขาม อำเภอเมือง เดิมเป็นคันมะขามใหญ่ ขึ้นตายมานานจนเหลือแต่แก่นต้นหนึ่ง ต่อมาปรากฏว่าแก่นมะขามที่ตายแล้วนั้นกลับขึ้นต้นแตกกิ่งก้านสาขาเขียวชอุ่มอย่างเป็นที่น่าอัศจรรย์ จึงมีการตกลงสร้างเจดีย์ครอบคันมะขามต้นนี้ พร้อมกับนำพระธาตุและพระพุทธรูปที่สร้างจากแก้วแหวนเงินทอง แห้บรรจุไว้ภายในองค์พระธาตุและได้ให้นามว่า "พระธาตุขามแก่น"

2. เจ็อนอุบลรัตน์

เป็นเขื่อนกั้นน้ำโอนกประสงค์ทั้งการผลิตกระแสไฟฟ้า การชลประทาน การประมง การป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในฤดูฝน การคมนาคม ตลอดจนเป็นสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ

3. บึงแก่นนคร

เป็นบึงธรรมชาติคูเมืองที่มีความกว้างถึง 600 ไร่ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญแห่งหนึ่ง อยู่ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีถนนรอบบึงที่ปลูกต้นไม้ไว้ร่มรื่น มีสนามเด็กเล่นและอาหารจำหน่าย

4. อุทยานแห่งชาติภูเวียง

เป็นสถานที่ที่มีภูเขาสลับซับซ้อน มีป่าไม้ธรรมชาติ สัตว์ป่านานาชนิดและน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง เป็นแหล่งค้นพบซากไดโนเสาร์ มีพระพุทธรูปสลักบนหน้าผาอุคทวาราวดี ถ้าสูดมีการค้นพบกระดูกเชิงกรานของไดโนเสาร์ตระกูลไทแรนโนซอร์ (กินเนื้อเป็นอาหาร) ถูกคิดค้นพบราว 120 ล้านปี ซึ่งนักไดโนเสาร์วิทยาขนานนามว่า “สยามไอไทรันนอสอริส เอ็นซิส”

5. ผ้าไหมมัดหมี่ที่ถนนบ

อำเภอชนบทเป็นอำเภอที่ทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอุตสาหกรรมหลัก นักท่องเที่ยวมักจะแวะชมกรรมวิธีการผลิต ตั้งแต่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจนถึงนำรังไหมมาดัดเพื่อสาวเส้นไหมเล็ก ๆ สีทองออกมา มัดหมี่ลวดลายจนกระทั่งทอเป็นผืนสำเร็จ

6. อุทยานแห่งชาติภูเก้า - ภูพานคำ

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าเต็งรัง มีป่าเบญจพรรณและป่าดงดิบแล้งเป็นส่วนน้อย มีทิวทัศน์ที่สวยงามเหมาะแก่การเดินป่า

เทศกาลที่สำคัญ

1. เทศกาลดอกคูณเสียงแคน

อยู่บริเวณบึงแก่นนคร งานอยู่ในช่วงระหว่างวันที่ 13 - 15 เมษายนของทุกปี มีการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน ขบวนเกวียนบุปผชาติ ซึ่งตกแต่งด้วยดอกไม้หลากสี เพื่อประกวดความสวยงามและแนวคิดสร้างสรรค์ ตอนเย็นมีการกินพาดัง (การรับประทานอาหารค่ำแบบพื้นเมืองอีสาน) มีการประกวดธิดาดอกคูณ การประกวดลายแคน (เป่าแคน) การแข่งขันพลุตะไล แข่งขันตั้งกลอง แข่งขันปรงส้มคำ และมีมหรสพพื้นบ้าน

2. งานเทศกาลไหมและประเพณีผูกเสี่ยว

ในช่วงวันที่ 29 พฤศจิกายน - 10 ธันวาคม ของทุกปี มุ่งส่งเสริมอาชีพการทอผ้าไหมและรักษามรดกวัฒนธรรมนิยมประเพณีเดิมไว้ คือการผูกเสี่ยว โดยมุ่งให้คนกลุ่มเดียวกันรักใคร่เป็นที่นึ่งช่วยเหลือกันเรียกว่า คู่เสี่ยว และพานบายศรีของอำเภอต่าง ๆ นอกจากนี้มีการตกแต่งรถมาร่วมขบวนด้วยผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไหม มีสาวงามนั่งประดับเป็นธิดาไหมอยู่บนรถ มีการออกร้านขายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของอำเภอและหน่วยราชการต่าง ๆ ในขอนแก่น มีการออกร้านนิทรรศการและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับไหม ผลิตภัณฑ์การเกษตรและสิ่งที่น่าสนใจต่าง ๆ การแสดงศิลปะพื้นบ้าน และการจัดงานสวนสนุก

การศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลของจังหวัดขอนแก่นในด้านต่างๆ อันได้แก่ ด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ทั่วไป ของชาวขอนแก่นทำให้มีความรู้ความเข้าใจในสภาพความเป็นอยู่ของชาวจังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถนำความรู้เหล่านี้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

อุตสาห์ พาสกุล (2531) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ผู้ให้ข้อมูลคือ ศึกษานิเทศก์ในจังหวัดขอนแก่น ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคของครูผู้สอนในการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น คือ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรที่ดีพอ เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูและขาดแหล่งบริการทางวิชาการที่รวบรวมเอกสารประกอบหลักสูตรและการขาดแคลนงบประมาณ นอกจากนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น แต่มีบทบาทเพียงเป็นผู้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเท่านั้น

ศิริชัย อนันต์ผล (2534) ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ฝ่ายนิเทศงานปฏิบัติการสอน ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษา

ตอนปลาย โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล พบว่า ครูได้รับคำแนะนำจากศึกษานิเทศก์และโรงเรียนให้ศึกษาเอกสารหลักสูตร ให้สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่นจัดทำแผนการสอนที่เน้นกระบวนการและเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ครูมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ส่วนในการพิจารณาหลักสูตร รายวิชาตามลักษณะต่าง ๆ มีการดำเนินการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา การเลือกใช้ปรับปรุงเพิ่มเติมสื่อที่มีอยู่แล้ว การจัดทำสื่อการเรียนขึ้นมาใหม่ ในด้านการจัดทำเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ยังไม่ได้ดำเนินการ สำหรับปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่พบคือ ขาดวิทยากรให้ความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เอกสารที่ใช้ในการศึกษามีไม่เพียงพอ ขาดแหล่งวิชาการประกอบการค้นคว้า

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (วราภรณ์ บางเตี๊ยะ, 2534) พบว่า มีการดำเนินการ ในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้จากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติลงไปตามลำดับจนถึงโรงเรียน ส่วนปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้นส่วนใหญ่ได้แก่ ทักษะในการพัฒนาหลักสูตรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้หลักสูตรยังไม่พร้อมต่อการปรับหลักสูตรเพื่อนำไปใช้และปัญหาขาดแหล่งความรู้ในการพัฒนาหลักสูตร

การศึกษาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยม สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 (พัชนี บุระพันธ์, 2527) พบว่า ในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน จึงดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และไม่มีการปรับรายละเอียดของเนื้อหาจึงยึดเนื้อหาในหลักสูตรแม่บทในการสอน รวมทั้งไม่มีการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน แต่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิม สำหรับปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ เอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไม่เพียงพอ และปัญหาครูไม่มีความรู้และขาดทักษะในการดำเนินการ

งานวิจัยของวิจิตร ไชยศิลป์ (2536) เรื่อง การสำรวจการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่ได้แก่ ขาดเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับให้ครูศึกษาและค้นคว้าวัสดุและงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งครูส่วนใหญ่แก้ปัญหาโดยร่วมกันจัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียนและครูเหล่านั้นได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดหาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น จัดการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้แก่ครูและจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือครูและโรงเรียนต่อไป

นอกจากนี้ฉันทิชา หนะสิทธิ์ (2539) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยครูผู้สอนในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โดยเชิญปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้มาเป็นวิทยากรในบางเนื้อหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือขาดแคลนงบประมาณ ปราชญ์ชาวบ้านไม่มีเวลา กิจกรรมการสอนใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้

ส่วนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่นนั้น ทางสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบทได้ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นการทำผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นวิชาที่อยู่ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ โดยกำหนดให้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในปีการศึกษา 2539 ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ การขาดแคลนงบประมาณที่ใช้เป็นวัสดุฝึกสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ส่วนในปีการศึกษา 2540 นี้ กำลังดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีการสรุปผลการประเมินหลักสูตรแต่อย่างใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษนั้น อุไรวรรณ ศฤงคาร์นันต์ (2526) พบว่า ครูภาษาอังกฤษส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยเป็นอย่างมากว่าแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเหมาะกับสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสมและกล้าแสดงออกในการพูดและได้ตอบเป็นภาษาอังกฤษ อีกทั้งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

สำหรับงานวิจัยของอมรรัตน์ สุตสาท (2534) เรื่อง แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาในปีพุทธศักราช 2543 ผลการวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรภาษาอังกฤษ จะเน้นทักษะพื้นฐานและการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เป็นแกนกลางและจะเป็นเนื้อหาเฉพาะในท้องถิ่นด้วย

พิมพ์ นาคสุข (2527) วิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร : การศึกษาเฉพาะกรณีของเขตหน่วยศึกษานิเทศก์หน่วย 6 พบว่า โดยเฉลี่ยครูสอนภาษาอังกฤษมีความคิดเห็นว่าเรื่องที่เป็นปัญหามากคือ ความสอดคล้องของหลักสูตรกับสภาพแวดล้อมของนักเรียน เพราะการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความต้องการของผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่น

บุญล้อม ปานลักษณ์ (2536) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดหลักสูตรทางวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรซึ่งมีการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โดยดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ในวิชาภาษาอังกฤษมีงานวิจัยเกี่ยวกับจัดการเรียนการสอน การทดลองสอน จากวิธีการต่างๆ ดังเช่นการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะภาษาอังกฤษแบบเน้นงานปฏิบัติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนเอกชน(สมลักษณ์ สุเมธ, 2539) การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้หลักการจัดกิจกรรม The Information Gap Principle (รัตติยา ภูมิสาคร, 2540) ซึ่งมีผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีการสอนโดยใช้แนวทางการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในด้านทักษะการฟังและการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (จริยา กสิวิทย์อำนาจ, 2539) ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเช่นกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภาพรวมพบว่า การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีไม่มากนัก ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ขาดงบประมาณ ขาดเอกสารและแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ส่วนในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษนั้น มีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ส่วนปัญหาในด้านหลักสูตรภาษาอังกฤษนั้นเป็นเรื่องของความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับสภาพแวดล้อมของนักเรียน ควรจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแนวโน้มของหลักสูตรภาษาอังกฤษในอนาคต ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คือเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและเนื้อหาในหลักสูตรควรเป็นเนื้อหาที่มีความเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ให้มากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย